

På sporet af kunsten

Formålet med forløbet er at undersøge et kunstværk, hvor farverne har ændret sig over tid, og at se, hvilken betydning det har. Eleverne skal eksperimentere med kromatografi for at undersøge, hvordan en farve kan bestå af flere forskellige nuancer. De skal se hvordan ægte sommerfuglevinger er en del af et maleri fra 1500-tallet, og selv skabe deres egne sommerfugle.

Når I har afsluttet forløbet, har eleverne bl.a. arbejdet med:

- At analysere farvernes betydning i et maleri.
- At undersøge, hvordan farver kan ændre sig over tid.

- At forstå sammensætningen af pigmenter gennem kromatografi.
- At forstå pigmenter i en historisk kontekst.

Kunstværker brugt i dette forløb

 Stilleben med tidsel og slange af Otto Marseus van Schrieck

Udarbejdet af SMK Connect

Klassetrin

Mellemtrin

Fag

Dansk, Naturvidenskabelige fag, Billedkunst

Indhold

3 lektioner og 15 minutter

Øvelse

Træd ind i værket

🕒 15 minutter

Formål

At skabe en legende tilgang til at få eleverne i gang med at beskrive et værk.

At skærpe elevernes sanser og lade dem bruge både øjne, ører og lugtesans.

At lade eleverne bruge deres fantasi og forestillingsevne til at blive klogere på et værk.

Sådan gør I

Bed eleverne kigge godt på værket for derefter at forestille sig, at de tager et stort skridt ind i værket. De må stille sig lige der, hvor de helst vil være.

Giv eleverne lidt tid til lige at finde sig til rette i værket og husk dem på, at de både skal bruge øjnene, ørerne og lugtesansen.

Derefter kan du fx spørge:

Hvorfor valgte du at stille dig lige netop der?

Er der rart, der hvor du er? Hvorfor/hvorfor ikke?

Hvad kan du høre/se/lugte, der hvor du står?

Hvordan er temperaturen?

Er der meget plads, der hvor du står? Eller føler du dig klemt?

Hvis du skulle stå et andet sted, hvor ville du så gå hen?

Opsamling

Saml op på jeres snak: Har eleverne lagt mærke til nye ting ved at være inde i værket? Har de haft forskellige oplevelser af lugte, lyde m.v.? Og hvad gør det for deres oplevelse af værket og stemningerne i det? Hvorfor giver lige netop dette værk en meget ensartet eller en meget forskellig oplevelse blandt eleverne?

ISKAL BRUGE

- Et kunstværk

Opgave

Farver i forandring

🕒 1 lektion

Kunstværker kan forandre sig over tid, materialer nedbrydes og farver kan forandres - men hvad betyder det for vores oplevelse af kunsten? I denne opgave skal eleverne undersøge et værk, hvor farverne har ændret sig over tid, og selv forsøge at genskabe det oprindelige udtryk.

Værkanalyse - Dybt inde i skoven

🕒 1 lektion

Undersøg værket *Stilleben med tidsel og slange*, 1663, Otte Marseus van Schrieck. Brug øvelsen Træd ind i værket og lad eleverne bruge deres sanser, fantasi og forestillingsevne, til at blive klogere på værket.

Hvordan synes de stemningen er i skoven? Hvad lagde de særligt mærke til? Dyk gerne ned i hvordan kunstnere igennem tiden skabte værker ved brug af symboler fra emblemordbøger. Hvilke symboler lægger eleverne mærke til?

Farvernes betydning

Forklar eleverne at maleriet har ændret farve. I maleriet er tidslen blå, men oprindeligt har den været mere naturtro og grøn i farven. Ændrer den information elevernes oplevelse af værket?

Van Schrieck har brugt ægte sommerfugle, som han har limet på maleriet. I dag er de falmet, men med mikroskop har SMKs konservatorer opdaget resterne af bittesmå skæl fra vingerne - også på slangens næse og øje. Det er konservatorernes opgave at undersøge kunsten og bevare den for eftertiden. Nogle gange restaurerer de værkerne, andre gange bliver forandringerne en del af værket. I bilaget med detaljeoptagelserne kan man se hvad de har fundet ud af.

Giv værket farve

Del arbejdsarket ud til eleverne. De skal nu give farve til værket, som de tror det oprindeligt har set ud, før farverne forandrede sig og sommerfuglene forsvandt. Du kan evt. lade dem kigge i bøger om sommerfugle, og vælge dem, som de vil gengive i deres tegning.

Vi anbefaler at I bruger farveblyanter. Lad eleverne eksperimentere med hvor tykt et lag der lægges på, for at undersøge hvilken effekt det har for oplevelsen af værket.

Hvordan har eleverne løst opgaven? Hvordan synes de, at deres tegninger ser ud sammenlignet med maleriet? Er stemningen anderledes? Mere dystert? Mere forårsagtigt? Diskutér hvordan

farver kan ændre vores oplevelse af et kunstværk.

Hvis I gerne vil blive klogere på, hvordan farver forandrer sig, kan I bruge opgaven *Farvevandring*.

ISKAL BRUGE

- Farveblyanter
- Printet farvelægningsark (se bilag)

BILAG

- Farveforandring.pdf
- Detaljeoptagelser.pdf
- Arbejdsark farvelægning.pdf

Kunstværker

Titel

Stilleben med tidsel og slange

Kunstner

Otto Marseus van Schrieck

Opgave

Farvevandring

🕒 2 lektioner

Over tid kan farverne i et maleri forandre sig - men hvorfor bliver grøn til blå? I denne opgave skal eleverne afprøve kromatografi med kaffefiltre. Det er en teknik som for eksempel kan adskille farve ved hjælp af vand, så man kan se, hvilke forskellige pigmenter der findes i tuscher.

Kunstværker forandrer sig

🕒 2 lektioner

I Van Schriecks værk fra 1663 har farverne ændret sig. Der findes mange eksempler på kunstværker i SMKs samling, hvor farverne over tid er falmet, forsvundet, eller på andre måder forandret sig. Det sker blandt andet på grund af lys, fugt og kemiske reaktioner, hvor pigmentet i farven reagerer med omgivelserne. På museet arbejder konservatorer og naturvidenskabsfolk med at undersøge og bevare kunsten - ved at analysere værkerne kan de fortælle os, hvordan et kunstværk muligvis oprindeligt har set ud - også selvom det er hundredvis af år gammelt.

Hvorfor bliver grøn til blå?

Kromatografi bruges inden for kemi til at adskille og identificere enkelte stoffer fra komplekse blandinger. Metoden baserer sig på, at stofferne bevæger sig med forskellig hastighed gennem et materiale, hvilket skiller dem fra hinanden. Her skal vi bruge det til, at undersøge, hvilke forskellige farvepigmenter en tusch indeholder.

Van Schrieck brugte selvfølgelig ikke tusch til sit maleri, men derimod olie. Alligevel kan forsøget hjælpe os til at forstå, hvordan en farve kan blive til en anden over tid, når vi kan se hvor mange forskellige pigmenter en enkelt farve kan bestå af. Det er sandsynligt, at tidslen i maleriet blev malet med en grøn farve bestående af en blanding af blå og gul, og at den gule farve var ustabil, så det i dag er den blå, der står tilbage. Maleriet er som sagt ikke det eneste eksempel se [bilag om farveforandringer](#) for flere eksempler.

Kromatografi

Eleverne skal nu forsøge sig med kromatografi og undersøge hvor mange farver en enkelt tusch indeholder. Du kan lade dem gætte på hvad der sker, inden I går i gang, og se om nogle af eleverne får ret i deres antagelser.

- Hver elev får et kaffefilter og en tusch. Du kan overveje om de kun skal have sorte tuscher, da de ofte indeholder mange forskellige pigmenter.

- Bed dem brede kaffefilteret ud, og tegn en cirkel, der hvor kaffefiltrets bund er. De kan også tegne prikker, eller hvad de nu har lyst til, så længe der er plads til at farven kan vandre opad.
- Når det er gjort, foldes kaffefiltret igen sammen og skal nu dyppes i en kop med vand. Her skal man være tålmodig og lade kapillærkraften trække vand og farve op gennem filtret.
- Observere hvad der sker. I løbet af minutter vil farven flyde ud og op. Farven opløses og de forskellige pigmenter bevæger sig med forskellig hastighed. Det bliver dermed synligt, hvor mange dele en farve består af.

De våde kaffefiltre skal herefter lægges til tørre, for eksempel i en vindueskarm. Lad dem evt. være til dagen efter, hvor I kan samle op på forsøget og gennemgå resultatet.

Opsamling

Hvordan har eleverne løst opgaven? Hvilke farver er der opstået i kaffefiltrene? Var der noget som var overraskende?

Brug en sytråd til at binde om de nu tørre kaffefiltre og fold dem, så de ligner sommerfugle. Hæng dem op i klassen som pynt.

I kan også...

Prøv at se hvad der sker hvis I tegner med en permanent marker - den bliver ikke opløst på samme måde, fordi den består af upolært blæk som ikke kan opløses i vand, som er polært. Permanente tuscher kan derimod opløses med upolære opløsningsmidler, som eksempelvis acetone.

I SKAL BRUGE

- Kaffefiltre
- Ikke-permanente tuscher
- Vand
- Kopper

BILAG

- Farveforandring.pdf

- Sytråd

Kunstværker

Titel

Stilleben med tidsel og slange

Kunstner

Otto Marseus van Schrieck

Om SMK Connect

SMK Connect gør den kunstneriske kulturarv levende og anvendelig for landets elever. Det sker via modulopbyggede, nøje tilrettelagte undervisningsforløb, der kan bruges direkte i underviserens planlægning.

Udgivet under CC BY-SA